

okusil „prijetnosti“ dosedanjih disciplinarnih obravnav. V par besedah se mu je povedalo, česar je obdolžen in isti hip se je moral zagovarjati. Če takrat ni našel primernih besed, je bil izgubljen, zakaj o tem, kaj se je pozneje godilo in kako se mu je odmerila kazen, ni zvedel nikdar ničesar.

Sedaj se mu morajo v pregled dati vsi spisi disciplinarnih preiskave in obtoženeec ima osem dni časa za sestavo svojega odgovora. Tudi soditi se ga sme le o dejstvih, ki so se obtožencu resnično očitala. To so gotovo lepe pridobitve, ki bodo našo samozavest sigurno znatno okrepile. Četudi nas bodo ostro sodili, nas vsaj zahrbtno ne bodo mogli obsoditi.

Da se je vzel anonimnim obtožbam velik del njih dosedanje veljave, da se smejo otroci le v najnujnejših slučajih zasliševati kot priče, da se morajo tudi uradoma iskati in uvaževati obtožencu ugodne razbremenilne okolnosti, da je pri disciplinarnem postopanju sploh varovati ugled obtoženca in našega stanu itd., so tudi določbe, ki morajo ugajati vsakemu vestnemu učitelju.

Kratko, naš novi disciplinarni zakon daje vsemu disciplinarnemu postopanju tako natančno direktivo, on nam dovoljuje nad vsem postopanjem toliko kontrole in nam nudi toliko prilike v lastno obrambo, da lahko z veselim srcem vzkliknemo: Storili smo velik korak naprej! Dal Bog, da bi kmalu ščitil tudi tovariše sosednjih dežel vsaj tako dober disciplinarni zakon!

A navzlic vrlinam, ki smo jih spredaj omenili, nas ta zakon še vendar ne more in ne sme zadovoljiti. Ni še popolen, ne ustreza še modernim nazorom in ne daje nam še našemu stanu primernih pravic. Že na njegovi obliki se vidi, da je to prisiljen dar. Vse je tako čudno zvito in zavito, Nemeec bi rekel „geschraubt“, da se kar spozna, kako so se gotovi činitelji branili, preden so izpustili katero dosedanjih svojih pravic. Določba za določbo se jim je morala takorekoč iztrgati, vsaka ugodnejša beseda se je morala posebej priborjevati. Čast našim borilcem!

A že to dejstvo, torej oblika sama, nam naznanja, da zakon ne more biti popolen. In res ni. Že v § 1. se pogrša določba, da izvrševanje državljskih pravic ne more biti predmet disciplinarnemu postopanju. S tem so se pridržale na našem stanu močne spon. Učitelj tudi v bodoče ne bo mogel brez strahu iti v politični boj za šolo in svoj stan, temveč se bo moral kolikortoliko ozirati na odločilno politično stranko. Hudo je to za nas, a tudi šola bo trpela, ker se bodo učitelji smeli le tam boriti za razvoj in svobodo šole, kjer so na krmilu svobodomiselnih stranke. V nasprotnem slučaju bi se pa smatral njega nastop kot odpor proti veljavnim predpisom in po njem je! Priča: Dunaj i. dr.

Nadalje je škoda, da si obtoženeec ne sme privedi zagovornika s seboj k disciplinarnemu senatu. Kako zamore vplivati dober zagovornik na sodnike, vidimo lahko pri porotnih sodnijah. Da pa obtožencu ni lahko gladko in mirno se zagovarjati, ve pač vsakdo. Vrhutega pa tudi nima menda nihče med nami tiste juridične naobrazbe in spretnosti, ki bi ga usposobila, takoj zase izkoristiti vsako količkaj ugodno besedo tožnikov in prič. Kaj pa šele nervozni ljudje, kakršnih je med nami več kot dovolj!

V zakonu se tudi nikjer ne omenja, da bi službeni prestopki recimo v pol letu ali v enem letu zastareli in bi se pozneje pri kaki priliki ne mogli upoštevati.

Manjka tudi določbe, da se pri rekurzu ne sme kazen poostriti. Koliko mirnejši bi pri taki določbi človek vložil ugovor. —

Da dobiva začasno od službe odstavljene (suspendirani) učitelj le del svoje plače, a še tega ne vsak, je krivično, ker je na ta način obsojen takorekoč že pred preiskavo. Določba pa, da dobi pridržani del plače le oni učitelj, ki se mu ni prisodila disciplinarna kazen, je za nas neznansko ostra, za one pa, ki so jo v tej obliki vrinili, jako ponižujoča. Ta pridržana plača naj bi menda pokrivala stroške, ki jih povzročajo disciplinarno postopanje. Bi li ne bilo lepše reči, da plača stroške obsojeni učitelj?

Tej določbi je deloma sorodna tudi ona, da mora učitelj, ki se mu je prisodila disciplinarna kazen, plačati tudi priče, ki so prišle zaradi njegove zahteve pred senat.

Vzemimo slučaj, da se očitajo učitelju kršenja njegovih dolžnosti, ki bi ga mogle spraviti ob službo. Takoj se začasno odstavi, preiskava teče in teče, a ni mu mogoče takoj navesti dovolj razbremenilnih okolnosti, ne more dobiti prič, ker so iste morebiti odpotovale itd. Črez pol leta je morebiti obravnava pred senatom, tja zahteva tudi učitelj svoje priče in končno se opere tako, da se mu odmeri samo ukor. Ovrigel je torej skoraj vse obtožbe, a navzlic temu mora izgubiti vso plačo ali vsaj del plače in mora plačati še priče. Po krivem je bil obdolžen, pol leta se je v velikem strahu boril za svoj in svojih obstanek, a končno se mu v nagrado za prebiti strah in trud še kazen tako hudo poostri. Kaj takega je mogoče menda le pri nas učiteljih!

Tudi določene kazni se nam ne zde povsem primerne. Premalo jih je in te so razmeroma strašno stroge. Ukor — premestitev — odpustitev s službenega mesta — odpustitev iz šolske službe. — Škoda, da se niso uvedle denarne kazni. Z istimi bi se kazen lahko stopnjevala, kakor se godi to pri kazenskem sodišču, ne da bi se tako kmalo šlo za eksistenco. No, pa morda se odslej ne bo kaznovala vsaka malenkost. —

Pregledali smo torej novi zakon, našli smo njegove vrline, kakor tudi glavne nedostatke njegove in videli smo, da zadnjih ni premalo. A vendar vztrajamo pri prvi svoji trditvi: „Storili smo korak naprej!“ Bolje je nekaj, nego nič. Minilo bo pač še dokaj časa, preden bodo spoznali odločilni činitelji, da je naš stan vreden istega spoštovanja in uvaževanja kot drugi inteligentni stanovi, da nismo mi slabejši ljudje kot so drugi in da bi mi tudi brez posebnih spon, iz lastnega nagiba čuvali in branili svoj stanovski ugled. Dal Bog, da bi vsaj v drugih kronovinah, kjer bodo v bližnji bodočnosti snovali slične zakone, opustili vsaj glavne nedostatke našega, držeč se gesla: Le značaji morejo vzgajati značaje; značaji pa vzklijejo in se razvijejo le v svobodi, torej mora biti učiteljstvo kolikor mogoče svobodno!

Na boj na divje Amonite!

III.

Gonja proti naprednemu učiteljstvu nima v klerikalnih listih in na klerikalnih shodih še vedno konca. „Slovenec“ in „Slovenski List“ ščujeta in zabavljata dannadan proti nam. Ker nam ne more klerikalno časopisje s stvarnimi do-

kazili do živega, igrajo v njem osebni napadi veliko in glavno ulogo. Zlasti nekateri napredni učitelji, znani tudi našim bralcem, so sedaj predmet zlobnemu klerikalnemu zabavljanju in grdim klerikalnim lažem. Mi smo seveda preveč vzvišeni nad takim ostudnim početjem, zato pričakujejo gospodje v ljubljanskem šenklavškem farovžu in v Ovijski hiši zaman, da bi reagovali na izbruhe osebne antipatije in na lažnjiva natančevanja. Ako se s tem strinjajo nauki katoliške vere, ki jo nosijo vedno na jeziku, katere so pa njih srecna prazna, nam tudi prav! V tem pogledu si smemo laskati, da smo boljši katoličani nego so oni, zakaj nikoli nismo in ne bomo rili po blatu, da bi z umazanimi rokami ometali — in to po krivici! — politiškega nasprotnika. Kar smo doslej očitali klerikalizmu, smo tudi vse dokazali: stvarni argumenti niso v našem boju nikoli podlegli osebnim napadom. Zato je naša vest mirna in čista! Tako ostane tudi v bodoče!

Ker smo preverjeni do duše, da trpimo samo zaradi klerikalizma največje krivice, zato bomo nadaljevali proti njemu boj z vsemi svojimi silami in z neomajnim sklepom, da ne pridemo nikdar in nikoli prosit oproščenja tjakaj, kjer bi morali nam dati zadoščenje!

Kadar pride do izboljšanja naših plač bodisi potom novih davkov ali doklad, bodisi kako drugače, takrat bomo pač nastopili z zahtevo, da se od plačevanja v svrhu regulacije učiteljskih plač izključi dr. Šusteršič, ker bi rajši poginili od glada nego prejeli iz njegovih rok samo pol vinarja!

Sovraštvo do početja kranjskih klerikalcev je sedaj doma povsod, koder deluje slovensko učiteljstvo. Simpatije vseh poštenih ljudi so na naši strani. To dejstvo nam daje moč in pogum.

* * *

Gibati so se začela tudi naša okrajna učiteljska društva. Učiteljsko društvo za kranjski okraj je zborovalo dne 3. t. m. na Primskovem in sprejelo enoglasno te-le resolucije:

I.

Podpisano učiteljsko društvo protestuje proti nečuvenci klerikalni anarhiji v deželnem zboru kranjskem, ki je naperjena proti izboljšanju učiteljskih plač in proti zato neizmerno škodovati našemu ljudskemu šolstvu, ki ostane kmalu brez učiteljstva, ker beže mlade učne osebe zaradi sramotno nizkih plač kar trumoma iz dežele.

II.

Podpisano učiteljsko društvo protestuje najodločneje proti učiteljstvu skrajno žaljivemu, njega ugled in veljavo kratačemu in naravnost proti telesni varnosti učiteljstva naperjenemu, docela neosnovanemu hujskanju dr. Šusteršiča in njegovega glasila „Slovenca“.

III.

Podpisano učiteljsko društvo apeluje na vse merodajne faktorje in korporacije, kakor na deželnozborsko večino in deželno vlado kranjsko, da varuje ugled in veljavo kranjskega učiteljstva z vsemi silami in z vsemi pripustnimi sredstvi pred brezvestnimi hujskači in obrekljivci.

IV.

Podpisano učiteljsko društvo apeluje na vse merodajne faktorje in korporacije, da si v interesu šolstva in učiteljstva

ter zato v interesu blaginje dežele kranjske z vsemi silami prizadevajo, da se nemudoma uredi plače kranjskega učiteljstva v smislu resolucije B zadnjega velikonočnega učiteljskega shoda v Ljubljani.

V.

Podpisano učiteljsko društvo se strinja s pisavo „Učit. Tovariša“ ter zahvaljuje njega urednika na možatem in odločnem nastopu proti najhujšemu in najnevarnejšemu sovražniku svobode naroda vobče, učiteljstva posebej, in ga prosi naj vztraja na sedanjem težavnem potu še v nadalje v procvit šolstva in učiteljstva.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj.

Fr. Luznar, t. č. predsednik.

Zdravljenje naših bolnih razmer.

II.

Vprašanje:

Nameščena sem bila z dekretom okrajnega šolskega sveta X z dne . . . št. . . brez zrelostnega izpričevala za pomožno učiteljico na ljudski šoli v D . . . V dekretu stoji doslovno: „Mit der Rechtswirksamkeit vom 15. April 1903 auf die Dauer des Bedarfes . . .“ Deželni šolski svet v Gradcu je moje imenovanje potrdil, a mi je nakazal plačo le za mesece letnega polletja, za glavne počitnice nič, potem pa, začeniši z dnevom zimskega polletja dalje letno nagrado 720 K. Za glavne počitnice mi je torej odtegnil 90 kron. Ali je to postopanje deželnega šolskega sveta v zakonu utemeljeno, in kaj mi je storiti, da doženem svojo pravico?

Milica.

Odgovor:

Blagovoli vložiti pri svojem šolskem vodstvu sledeče, s kolkom za 1 K kolkovano vlogo:

Visoki c. kr. deželni šolski svet v Gradcu!

Okrajni šolski svet X. me je z nastavnim dekretom (recimo) z dne 2. aprila 1903, št. 306 na mojo prošnjo nastavljal za pomožno učiteljico za trajanja potrebe na dvorazredni ljudski šoli v D. s pravomočnostjo, začeniši z dnem 15. aprila l. 1903. z naročilom, to službo takoj nastopiti ter se tamkajšnjemu načelniku krajnega šolskega sveta in šolskemu vodji v svrhu uvedanja v službo predstaviti, kakor to dokazuje priloga A. (Dekret).

Temu naročilu sem se takoj odzvala ter sem nastopila podeljeno mi službo dne 15. aprila 1903. Sklicujem se na tozadevno uradno naznanilo šolskega vodstva v D. o nastopu moje službe, odposlano v svrhu nakazanja moje nagrade naravnost vis. c. kr. dež. šolskemu svetu.

Vis. c. kr. deželni šolski svet mi je s svojim ukazom (recimo) z dne 26. aprila 1903., št. 4368, nakazal nagrado po 60 K le za mesece letnega šolskega polletja, nadalje začeniši z dnevom zimskega polletja naprej letnih 720 K, za glavne počitnice se mi torej nagrada ni nakazala in s tem se mi je odtegnilo pripadajočih 90 K.

Smatram imenovani ukaz vis. c. kr. deželnega šolskega sveta v zakonu nentemejenim in dokazujem izrečeno neutemeljenost s sledečimi določbami:

1.) Odstavek 3. § 9. zakona z dne 19. septembra 1899. dežel. zakonika in naredbenega lista št. 73 veljaven za voj-